

Nr 39

Jordbruksutskottets betänkande i anledning av motioner angående internationell miljövård m. m.

Till jordbruksutskottet har hänvisats följande av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner

dels motionen 1971:29 av herr Helén m. fl. (fp), vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att riksdagspartierna bereds tillfälle att medverka vid förberedelserna för och sända representanter till den svenska delegationen vid 1972 års FN-konferens om miljövårdsfrågor samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad i motionen framförts rörande Sveriges agerande vid konferensen,

dels motionen 1971:1010 av herr Hedlund m. fl. (c), vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder om tillsättande av en idégrupp bestående av forskare och politiker med uppgift att enligt motionens syfte utarbeta ett förslag till riktlinjer för ett internationellt miljövårdsprogram att föreläggas 1972 års FN-konferens om miljön,

dels motionen 1971:1044 av fru Sundberg m. fl. (m), vari, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anholder om initiativ inför 1972 års miljövårdskonferens för att få till stånd internationellt verkande förbud mot skräputsläpp från fartyg,

dels motionen 1971:1016 av herr Johansson i Norrköping m. fl. (s), vari hemställts att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att frågan om samhällets, statens, landstingets och kommunens medverkan i utbyggnad av stora fritidsområden blir föremål för en lämplig och snabb utredning.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionerna 1971:29 och 1971:1010 från statens naturvårdsverk, Nationalkommittén för 1972 års FN-konferens, Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet samt över motionen 1971:1016 från statens naturvårdsverk, Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet. Se bilaga till detta betänkande (bilaga 1).

Utskottet

I förevarande motioner yrkas att riksdagspartierna måtte beredas tillfälle att medverka vid förberedelserna för och sända representanter till den svenska delegationen vid 1972 års FN-konferens om miljövårdsfrågor (motionen 1971:29), att Kungl. Maj:t ges till känna vad i nämnda motion anförts om Sveriges agerande vid konferensen, att en idégrupp tillsättes, bestående av forskare och politiker med uppgift att till FN-konferensen utarbeta ett förslag till riktlinjer för ett internationellt miljövårdsprogram

(mot. 1971:1010), att initiativ tas inför FN-konferensen för att få till stånd internationellt förbud mot skräputsläpp från fartyg (del av mot. 1971:1044) samt att frågan om samhällets, statens, landstingens och kommunernas medverkan till utbyggnad av fritidsområden utreds (mot. 1971:1016).

I motionerna 1971:29 och 1971:1010 lämnas brett upplagda framställningar om olika centrala miljövärdproblemer. I motionen 1971:29 upptas sålunda i särskilda avsnitt havsföroreningarna, planeringen av ett globalt nät av mätstationer för miljöfaktorer, miljövärdfrågor av särskild betydelse för u-länderna, bullerstörningarna från överljudsplan, metoder för att finansiera miljövärden, organisatoriska åtgärder inom det internationella miljövärdarbetet och inrättande av en internationell databank. I motionen 1971:1010 berörs bl. a. de faror för miljön som följer med atomsprängningar. Vidare behandlas föroreningarna av världshaven och dessas skadeverkningar på växt- och djurlivet. Andra problem som tas upp i denna motion är skogsskövlingarna, jorderosionen, förekomsten av giftiga ämnen i naturen och i livsmedel m. m. samt luftföroreningarna. Vad gäller arbetsuppgifterna för den föreslagna idégruppen anför bl. a. att den bör utarbeta förslag till organisation av den internationella miljövärden. Behov kan finnas av ett nytt FN-organ för ledning och kontroll av miljövärdarbetet. Ett miljövärdens säkerhetsråd utrustat med vissa maktbefogenheter kan, menar motionärerna, bli nödvändigt för att motverka ekonomiska och andra intressen som inte tar hänsyn till miljövärdens krav.

I båda motionerna 1971:29 och 1971:1010 understryks starkt nödvändigheten av ett effektivt globalt samarbete på miljövärdområdet.

I motionen 1971:1044 framhålls bl. a. att en svensk-dansk lagstiftning om Öresundsproblemen måste ingå i ett vidare internationellt lagstiftningsarbete i syfte att komma åt skräputsläppen på haven över huvud taget. Den internationella miljövärdskonferensen i Stockholm torde, anför motionärerna, erbjuda goda möjligheter för samförstånd beträffande dessa frågor.

I motionen 1971:1016 upptas som huvudfråga ett par projekt till utbyggnad av mycket stora fritidsområden. Motionärerna finner angeläget att en sådan anläggning färdigställs så att den kan visas upp för deltagarna i 1972 års FN-kongress.

Samtliga motioner an knyter således på ett eller annat sätt till den förenämnda konferensen i Sverige nästa år.

En särskilt tillkallad kommitté, Nationalkommittén för 1972 års FN-konferens om den mänskliga miljön, har till uppgift att för svenskt vidkommande organisera förberedelserna samt genomföra konferensen. Kommittén har ett mycket stort antal ledamöter och avsikten med dess sammansättning har enligt uppgift varit att, förutom forskningen, olika medborgargrupper i vårt land skall vara representerade. Något partipolitiskt inslag i kommittén var däremot från början inte påtänkt. Sedan motionerna väckts har emellertid Kungl. Maj:t kallat en riksdagsledamot från varje parti att vara ledamot av nationalkommittén. Yrkandet i denna

fråga i motion 1971:29 torde få anses tillgodosett härmed. Med hänsyn till den stora roll inom miljövärden som tillagts landsting och kommuner kan det måhända ifrågasättas om de är tillräckligt starkt företrädna i nationalkommittén. Det synes vidare önskvärt att fisket, som är i hög grad beroende av vattenföroreningarna, blir representerat. Det får förutsättas att vederbörande organisationer bevakar dessa angelägenheter. Vad gäller den svenska delegationen vid konferensen har utskottet erfarit att den kommer att utses våren 1972 och sannolikt bestå av sex personer. Under delegationen kommer emellertid ett antal kommittéer att vara verksamma. Härigenom bör ett visst utrymme kunna beredas för politiska representanter.

I anledning av yrkandet i motion 1971:1010 om tillsättande av en idégrupp för att utarbeta riktlinjer för ett miljövärdsprogram får utskottet framhålla att inom nationalkommittén tillsatts tre subkommittéer, varav en för forskning och andra sakfrågor. Den har till uppgift bl. a. att utarbeta förslag till konkreta svenska åtgärder inför konferensen och har nyligen avgivit ett förslag till Sveriges nationalrapport till konferensen som numera antagits av regeringen. Rapporten innefattar bl. a. ett avsnitt angående synpunkter rörande rådande förhållanden eller önskvärda åtgärder på internationell nivå. Avsnittet är som bilaga (bil. 2) fogat till detta betänkande.

I nationalrapporten understrykes bl. a. vikten av att konferensen lägger fram en handlingsplan för det internationella samarbetet. Vidare lämnas en prioriteringsöversikt, avsedd att kunna bilda grundval för en sådan plan. Det föreslås att konferensen antar en deklaration rörande den mänskliga miljön och att i deklarationen fastläggs huvudprinciper och riktlinjer för arbetet i framtiden. Vissa punkter framläggs som anses kunna vara vägledande för utformningen av deklarationen. Punkterna berör ämnesområden som torde komma att återfinnas på konferensens dagordning, nämligen mänskliga bebyggelseformer, det rationella utnyttjandet av naturresurserna samt föroreningar och andra störningar. Beträffande det närmare innehållet i de olika punkterna må här hänvisas till bilagan.

Med hänsyn till att miljövärden spänner över så många och stora och från varandra i många fall vitt skilda områden torde det ställa sig synnerligen svårt att framlägga ett program som täcker alla frågor. Det kan måhända beträffande den här föreliggande rapporten sägas, att det hade varit önskvärt att kärnkraftens betydelse för miljön gets något större utrymme och att exempelvis atomsprängningar eller andra åtgärder som kan medföra risk för jordbävningar beaktats. Utskottet finner dock det framlagda materialet inte minst vad gäller föroreningar och andra störningar ge vid handen att yrkandena i motionen 1971:29 i vad de inte tidigare berörts samt yrkandena i motionen 1971:1010 och i motionen 1971:1044 i här ifrågavarande del kan anses vara i allt väsentligt tillgodosedda. Utskottet finner därför inte anledning föreslå någon riksdagens åtgärd med anledning av motionerna.

I motiveringen till motionen 1971:1010 har som tidigare nämnts

framförts tanken på ett internationellt organ för ledning och kontroll av miljövårdsarbetet. Utskottet anser för egen del att motionärerna här tagit upp en betydelsefull fråga. I nationalrapporten berörs emellertid bl. a. behovet av en ändamålsenlig organisation och ett juridiskt system på global, regional och nationell nivå. Utskottet har vidare inhämtat att frågan om de institutionella formerna för det internationella samarbetet på miljövårdsområdet uppförts på den provisoriska dagordningen för FN-konferensen. Detta innebär att frågan kommer under prövning i det fortsatta förberedelsearbetet för konferensen. Det synes inte lämpligt att riksdagen för sin del nu tar mer eller mindre bestämd ställning för *en* sådan institutionell form. Förslaget bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vad slutligen gäller motionen 1971:1016 får utskottet framhålla att förslaget om anläggande av ett fritidsområde före 1972 års konferens av tidsskäl – konferensen tar sin början den 5 juni 1972 – inte torde vara möjligt att genomföra. Som naturvårdsverket anfört i sitt yttrande över motionen kan det i stället möjligen övervägas att för konferensdeltagarna visa upp någon av de redan befintliga kommunala anläggningarna. Beträffande själva motionsyrkandet vill utskottet erinra om att en särskild statlig kommitté sysslar med planering av turistanläggningar och fritidsområden.

Utskottet finner inte skäl förorda någon åtgärd med anledning av motionen.

Under hänvisning till det anförda hemställer utskottet att riksdagen

1. lämnar motionen 1971:29 utan åtgärd,
2. lämnar motionen 1971:1010 utan åtgärd,
3. lämnar motionen 1971:1044, i här förevarande del, utan åtgärd,
4. lämnar motionen 1971:1016 utan åtgärd.

Stockholm den 19 maj 1971

På jordbruksutskottets vägnar

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

herrar Hansson i Skegrie (c), Mossberger (s), Persson i Skänninge (s), Johanson i Västervik (s), Hedin (m), Jonasson (c), Magnusson i Grebbedstad (s), Wirtén (fp), fru Lindberg (s), herrar Larsson i Borrbý (c), Takman (vpk), fru Thorsson (s), fru Sundberg (m), fru Theorin (s) och fru Anér (fp).

Reservation

av herrar Hansson i Skegrie, Jonasson och Larsson i Borrbý (samtliga c), vilka ansett

dels att det stycke i utskottets utlåtande som börjar på sid. 3 med orden "I motiveringen" och slutar på sid. 4 med orden "riksdagens

åtgärd" i stället bort ha följande lydelse:

"I motiveringen till motionen 1971:1010 har framförts tanken på ett internationellt organ för ledning och kontroll av miljövårdsarbetet. Utskottet anser att motionärerna här tagit upp en betydelsefull fråga. Insikten om att miljövårdsarbetet måste bedrivas i internationellt samarbete växer sig allt starkare och det kan förväntas att antalet konventioner beträffande miljövårdsfrågor kommer att öka väsentligt. I dagens läge är emellertid risken stor att de vällovliga avsikterna bakom dylika konventioner inte kan förverkligas, bl. a. genom att överenskommelserna inte respekteras när de konfronteras med vissa kommersiella och andra intressen. Det är med hänsyn härtill enligt utskottets mening en allvarlig brist att något sådant organ som motionärerna skisserat, ett slags miljövårdens säkerhetsråd, utrustat med vissa maktbefogenheter, inte finns. Utskottet anser att åtgärder utan tidsutdräkt bör vidtas för att råda bot på denna brist. Det nya organet synes böra få formen av ett FN-organ och motionärernas förslag bör enligt utskottets mening föranleda en riksdagens framställning i ämnet till Kungl. Maj:t."

dels att utskottets hemställan under 2. bort ha följande lydelse:

"att riksdagen i anledning av motionen 1971:1010 anhåller att Kungl. Maj:t vidtar åtgärder i syfte att inom FN måtte tillskapas ett organ för ledning och kontroll av det internationella miljövårdsarbetet.

Yttranden över motionerna 1971:29 och 1971:1010

Statens naturvårdsverk (24.3.1971)

Naturvårdsverket anför.

De båda motionerna tar upp ett antal miljövårdsproblem av stor betydelse såväl nationellt som internationellt. Dessas vikt framhölls också i samband med det svenska initiativet till en miljövårdskonferens i FN:s regi. Såvitt man kan bedöma kommer arbetet med dem, liksom med åtskilliga andra miljövårdsfrågor, att få en allt större omfattning. Detta kommer att accentuera samordningsproblemen.

Sedan beslut om konferensen fattats har planeringen av konferensen bedrivits inom FN, bl. a. med utgångspunkt från de enkätsvar som Sverige i likhet med flertalet övriga deltagarländer lämnat.

När det gäller Sveriges förberedelse för och deltagandet i konferensen inom ramen för det program FN kommer att fastställa, vill statens naturvårdsverk erinra om att ansvaret härför åvilar en av Kungl. Maj:t tillsatt nationalkommitté och i sista hand Kungl. Maj:t.

Nationalkommittén för 1972 års FN-konferens (31.3.1971)

Nationalkommittén anför.

Med anledning av det svenska initiativet till Förenta Nationernas miljövårdskonferens samt Sveriges värdskap för denna konferens, som skall äga rum i Stockholm under tiden 5 till 16 juni 1972, tillsattes den 19 december 1969 en nationalkommitté vars uppgift är att "organisera förberedelserna samt genomföra konferensen för svenskt vidkommande".

I vad avser motion 1971:29 med hemställan om tillsättande av en idégrupp kan anföras att chefen för jordbruksdepartementet inom nationalkommitténs ram tillsatt tre underkommittéer varav en för "forskning och andra sakfrågor", bl. a. med uppgift att utarbeta förslag till konkreta svenska åtgärder inför konferensen. I denna kommitté ingår ett trettiotal forskare och experter.

Beträffande motion 1971:1010 med yrkande att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att riksdagspartierna bereds tillfälle att medverka vid förberedelserna för och sända representanter till den svenska delegationen vid 1972 års konferens kan påpekas att nationalkommittén icke tillsatts på partipolitiska grunder. Strävan har varit att alla medborgargrupper skall beredas tillfälle att medverka i förberedelsearbetet genom representanter för organisationer och myndigheter m. m.

Sammansättningen av den svenska delegationen till 1972 års konferens beslutas av regeringen.

Svenska kommunförbundet (26.3.1971)

Förbundets styrelse påpekar att syftet med motionerna i stort sett synes vara detsamma, nämligen att speciella möjligheter skall beredas de politiska partierna att medverka vid förberedelserna till 1972 års FN-konferens om den mänskliga miljön och att delta i konferensen. Styrelsen anser sig inte ha anledning att motsätta sig åtgärder, avsedda att

tillmötesgå motionärernas önskemål. Konferensens ändamål är ju i första hand att stimulera och vägleda världens ansvariga politiker i deras strävan att åstadkomma en bättre miljö. Styrelsen framhåller härutöver, att ifrågavarande åtgärder med nödvändighet måste anpassas till de huvudlinjer för konferensen som redan uppdragits av vederbörande FN-organ.

Svenska landstingsförbundet (18.3.1971)

Landstingsförbundet framhåller att de i motionerna behandlade sakfrågorna med fördel torde kunna tas upp och behandlas av en så utvidgad nationalkommitté. Förbundsstyrelsen kan inte bedöma om kommittén för forskning och andra sakfrågor behöver breddas med ytterligare representanter för viss forskning.

Beträffande *motionen 1971:29* anför förbundsstyrelsen.

I motionen framhålls regeringens ansvar för att resolutionsförslag till 1972 års FN-konferens om miljövårdsfrågor förbereds tillräckligt grundligt under så bred medverkan som möjligt inom respektive länder. Förslagen bör därför förankras i alla de kretsar av befolkningen som har ett aktivt miljövårdsintresse, såsom partier och andra organisationer. Motionen utmynnar i yrkandet att riksdagspartierna skall beredas tillfälle att medverka vid förberedelserna för och att sända representanter till den svenska delegationen vid 1972 års konferens.

Den svenska nationalkommittén för FN-konferensen synes vara tämligen allsidigt sammansatt av politiker, forskare, representanter för industri och handel, organisationer, statliga ämbetsverk som berörs av miljöfrågor och utrikesförvaltningen; samtliga representerande främst centrala riksstyrelserna. En ytterligare breddning av kommittén med fler politiker skulle givetvis vara till stor ömsesidig nytta. Man får därvid inte glömma bort de alltmer ökande kommunala insatserna för miljövärd. Med hänsyn härtill bör även landstingen beredas möjlighet sända representanter till nationalkommittén, varigenom regionala aspekter på miljövärdfrågorna kan komma att vinna beaktande.

Nationalkommittén arbetar med tre underkommittéer: kommittén för forskning och andra sakfrågor, kommittén för organisationsfrågor och kommittén för press- och informationsfrågor. I kommittén för forskning och andra sakfrågor finns ett antal experter. Såväl landsting som primärkommuner har där var sin företrädare, vilket enligt förbundsstyrelsens åsikt får anses vara tillfredsställande ur de aspekter som motionen tar upp.

Med anledning av *motionen 1971:1010* anför förbundsstyrelsen följande.

I motionen hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om tillsättande av en idégrupp bestående av forskare och politiker med uppgift att enligt motionens syfte utarbeta förslag till riktlinjer för ett internationellt miljövärdprogram, att föreläggas 1972 års FN-konferens om miljön.

Med en breddning av sammansättningen med bl. a. regionala politiker skulle enligt förbundets styrelse nationalkommittén kunna på ett allsidigare sätt fylla samma funktion som den av motionerna förslagna idégruppen.

Vad gäller motionens sakinhåll förtjänar särskilt punkt 3 att framhåvas, innebärande att ett miljövärdens säkerhetsråd bildas.

Yttranden över motionen 1971:1016**Statens naturvårdsverk (15.4.1971)**

Naturvårdsverket anför.

Statens naturvårdsverk vill inledningsvis hänvisa till direktiven (13.6.1969 samt 6.2, 3.4 och 27.5.1970) till de sakkunniga för planering av turistanläggningar och friluftsområden m. m. Enligt dessa har de sakkunniga i uppdrag att behandla bl. a. frågor av delvis den art som tas upp i motionen.

Förslaget om demonstrationsanläggningar ligger enligt verkets uppfattning något vid sidan av de frågeställningar som synes komma att bli de mest centrala vid FN-konferensen 1972. Om så skulle önskas torde det emellertid vara möjligt att demonstrera någon av de kommunala anläggningar som finns och som även enligt motionärernas uppfattning är ur fritids- och ekonomiska synpunkter riktigt uppbyggda. Det synes därför inte ur denna synpunkt finnas anledning att forcera planering och utbyggnad av ytterligare anläggningar. Det är vidare osannolikt att någon anläggning skulle hinna färdigställas ens med tämligen omgående start.

Svenska kommunförbundet (23.4.1971)

Förbundets styrelse avstyrker bifall till motionen, som styrelsen anser lämpligen bör överlämnas till turistsakkunniga med hänsyn till det arbete som de sakkunniga bedriver. Styrelsen framhåller därvid att den i motionen behandlade frågan om utbyggnad av stora fritidsområden genom det allmännas medverkan delvis ligger inom ramen för de uppdrag som lämnats de sakkunniga för planering av turistanläggningar och friluftsområden m. m. Dessa skall enligt sina direktiv utarbeta och framlägga förslag till lokalisering och utformning av anläggningar och områden för turism och friluftsliv. Enligt vad styrelsen under hand erfarit har de sakkunniga genomfört en marknadsundersökning för att klarlägga inriktning och omfattning av efterfrågan inom det rörliga friluftslivet. I de sakkunnigas arbete ingår också att detaljplanera ett konkret projekt i Jämtland.

Svenska landstingsförbundet (15.4.1971)

Landstingsförbundets styrelse anför.

Exploatering av fritidsområdena i vårt land torde f. n. på många håll ske mindre planmässigt. Förbundsstyrelsen finner för sin del att frågan om skyddande av områden för fritidsändamål är en viktig samhällsangelägenhet. Vissa landsting har också på olika sätt engagerat sig i utbyggnad av fritidsområden.

Styrelsen anser att det skulle vara till fördel för Sverige om ett eller flera väl planerade projekt kunde visas för deltagarna i FN:s naturvårds-kongress 1972. Det ligger emellertid helt utanför styrelsens bedömning om det från ekonomiska och andra synpunkter är möjligt att genomföra den föreslagna utredningen så, att resultatet kan föreläggas naturvårds-kongressen.

**Utdrag ur Sveriges nationalrapport till FN rörande den mänskliga miljön
Synpunkter rörande rådande förhållanden eller önskvärda åtgärder på
internationell nivå**

a) Allmänt

Svenska regeringen hoppas att 1972 års konferens om den mänskliga miljön skall bilda plattform för fortsatta internationella ansträngningar att återställa och om möjligt förbättra den förstörda miljön. Det är av vikt att konferensen lägger fram en handlingsplan för det internationella samarbetet, enligt vilken FN, organisationen inom FN-kretsen och alla andra organ, som intresserar sig för miljöfrågorna, kan lägga upp sina arbetsprogram för framtiden. Svenska regeringen anser att följande med nödvändighet ofullständiga summering av frågor för konferensens dagordning berör de ämnesområden, vilka förtjänar att tagas upp till behandling i ett internationellt, världsomspännande sammanhang. Prioriteringsöversikter av detta slag ger grundvalen för den handlingsplan som erfordras.

För flertalet frågor blir det möjligt att gå till handling i form av konventioner eller rekommendationer, om ej en nära, internationell samverkan skapas på alla plan: bilateralt, regionalt mellan flera länder och globalt inom FN:s ram eller kretsen av FN-organ. Därtill väl ägnat, nationellt förberedelsearbete måste utgöra grunden för fruktbarande internationellt samarbete. Strävan till bästa möjliga samverkan mellan de internationella organisationer, som deltar i miljövårdsarbetet, är därtill av stor betydelse. Att miljövårdsansträngningarna bygger på medverkan av olika vetenskapsgrenar och administrativa enheter bör ges sin motsvarighet i nya former för samarbetet. Enligt den svenska regeringens uppfattning bör hänsynstagandet till miljöfrågorna ingå i de internationella biståndsprogrammen för att biverkningar i form av sociala, medicinska och ekologiska skador skall bli minsta möjliga.

Upprepade gånger har olika regeringar betonat den handlingsinriktade karaktären hos 1972 års konferens. Förhoppningsvis skall beslut i de mest väsentliga frågorna kunna fattas vid konferensen eller som en direkt följd av dess arbete.

Frånsett synpunkter på förslaget om en deklARATION rörande miljön kommer i det följande de svenska synpunkterna angående önskvärda åtgärder på internationell nivå för att komma till rätta med miljöförstöringen att framläggas under rubrikerna för konferensens huvudämnesområden: människans bebyggelseformer, det rationella utnyttjandet av naturresurserna samt föroreningar och störningar. Förslagen har utformats så att de kan vara utgångspunkter för konventioner eller rekommendationer.

b) Deklaration rörande den mänskliga miljön

Att 1972 års konferens antar en deklARATION rörande den mänskliga miljön framstår såsom önskvärt, liksom att deklARATIONEN lägger fast huvudprinciper och riktlinjer för arbetet i framtiden. För deklARATIONENS utformning kan följande punkter vara vägledande.

- Utgående ifrån människans behov av att andas ren luft, dricka friskt vatten, äta en föda utan föroreningar och att leva och verka i en hälsosam, allsidig och fullvärdig omgivning.
- Förklarar de närvarande regeringarna såsom sin allvarliga avsikt att tillsammans och var för sig handla så att biosfären tillförsäkras sitt normala forbestånd.
- Vårt ansvar sträcker sig till kommande släktled. Därför måste hänsyn tagas till hela vidden av störningarna i ekosystemen och värderingen omfatta även framtiden.
- DeklARATIONENS avsnitt beträffande konkret handling bör innehålla sådana allmänna ståndpunkter, på vilka miljövärden måste baseras, innefattande ansvaret för att en ändamålsenlig organisation och ett juridiskt system skapas på global, regional och nationell nivå. För detta arbete erfordras internationella och nationella definitioner av ett nytt slag, liksom beträffande statistiken, så att livsmönstrets kvalitativa sidor också tages med i beräkningen.

c) Mänskliga bebyggelseformer

- Ökade ekonomiska och tekniska ansträngningar krävs för sanering av slum och förnyelse av städer. Klok hushållning är att därvid ta till vara de värden, som den existerande miljön erbjuder.
- Ökade ekonomiska och tekniska ansträngningar krävs för att tillgodose behovet av vatten och tillfredsställande omhändertagande av avloppsvatten och fast avfall.
- Ökade ekonomiska och tekniska ansträngningar krävs för utvecklandet av effektiva kommunikationssystem, baserade på kollektiv transport, inom och mellan tätorterna.
- Främjande av sådana regionalpolitiska åtgärder som att genom investeringar i infrastruktur och service erbjuda lockande alternativ till storstäderna.
- Upprättande av integrerad, nationell planläggning för nyttjandet av land och vatten. Planprocessen skall befordra den allmänna opinionens deltagande och debatt, grundat på korrekt information från de planerande myndigheterna.
- Konferensen bör överväga möjligheten av att upprätta en internationell, sammanhållen plan för spridning av kunskaper och expertis nödvändig för att tillgodose ovannämnda behov.

d) Det rationella utnyttjandet av naturresurserna

- Regionala konsekvenser för optimalt utnyttjande av havens biologiska resurser med full hänsyn tagen till att den biologiska produktionsför-

- mågan upprätthålles för framtiden.
- Ökad forskning rörande de hydrologiska sambanden. Vid införandet av ny teknik och i utvecklingsarbetet måste de hydrologiska förhållandena fullt ut beaktas.
  - Internationella överenskommelser rörande reglering i stor skala av vattendrag och om sådan avsiktlig, artificiell utfällning av nederbörd, som kan påverka andra länder eller de hydrologiska sambanden i stort.
  - Ökad forskning rörande de ekologiska sambanden inom jordens stora klimatområden. Vid införandet av ny teknik och i utvecklingsarbetet måste de ekologiska förhållandena fullt ut beaktas.
  - På varje nation ankommer att ge skydd åt betydelsefulla ekosystem, så att de arter som finns inom landet kan bevaras, särskilt sådana av potentiellt värde för växtförädling och djuravel, och så att de arter kan räddas som hotas av utrotning. En gång förlorade kan genetiska resurser aldrig erhållas åter. Bevarandet av dem är en angelägenhet för alla länder.
  - Forskning om och teknisk utveckling av återcirkulationens princip. Icke förnyelsebara naturresurser skall användas så, att de kan utnyttjas på nytt i tekniska processer, medan förnyelsebara naturresurser efter användning antingen skall bli nya råvaror eller kunna återgå i naturens kretslopp utan att detta skadas.
  - Sparsamhet med energiresurserna med samtidigt krav på förstärkt forskning för bättre utnyttjande av kol och olja ev. såsom bränsle men också för att utveckla mer energisnåla processer. Forskningen bör gynnas för att inriktas på utnyttjandet av framtida energikällor, t. ex. genomförandet av fusionsprocessen.

e) Föroreningar och andra störningar

- FN bör upprätta en informationscentral med omedelbar uppgift att samordna pågående mätningar av föroreningen av luft, vatten, marken och de levande organismerna samt med målet att bedöma dessa resultat med avseende på den världsvida föroreningssituationens skadliga följder. Informationscentralen bör pröva möjligheten av att samordna de lokala mätningarna och observationerna till ett mätstationsnät med rollen att vara ett varningssystem för förändringar av betydelse i den globala föroreningssituationen.
- Konvention: De enskilda länderna understödjer denna informationscentral för spridning av kunskap samt deltagar – för att på kortaste tid förverkliga det globala målet – genom egna nationella insatser till det världsomfattande stationsnät, som kan komma till stånd.
- Ökad forskning rörande metoder för att utvärdera samverkan och sambanden mellan faktorer, som vållar genetiska förändringar, cancer och fosterskador. Bedömning på globalt plan av epidemiologiska uppgifter skulle göra det möjligt att snabbt taga ställning till små förändringar i sjukdomspanoramata.
- Konvention: Alla utsläpp av olja till havs förbjödes.

- Konvention: Utsläpp och dumpning av radioaktiva, giftiga eller andra farliga substanser till havs förbjudas.
- Konvention: Ett effektivt, internationellt regelsystem upprättas för hela problemet rörande transport, lagring och slutligt omhändertagande av giftämnen.
- Spridning och användning av bekämpningsmedel, som står emot nedbrytning, av tungmetaller och andra miljöfarliga medel begränsas och tillverkningen kontrolleras.
- Utsläppen av luftföroreningar, bl. a. svaveldioxid, begränsas. Särskild uppmärksamhet ägnas förorenandet av stratosfären genom överljudsflug.
- Länder på jämförlig utvecklingsnivå lägger upp gemensamma system av bestämmelser och gränsvärden för föroreningsutsläpp.
- Internationella bestämmelser dras upp för tillåtligt buller från maskiner, arbetsredskap och transportfordon, även överljudsflug.
- Utsläpp av ev. avgaser från motorfordon bör avsevärt nedbringas och användningen av blyhaltig bensin förbjudas.
- Ökning och internationell samordning av miljövårdsforskningen, liksom stöd åt utvecklandet av alternativa metoder, även planläggningsarbete, som är mera miljövänligt.